

Asia: VN/23102/2020

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käyttöoikeuksia koskevasta asetusalunnoksesta

Osa 1. Yleinen palaute asetusalunnoksesta

a. Onko asetuksessa esitetty käyttöoikeuksien perusteiden kokonaisuus selkeä ja ymmärrettävä?

Ei. Osio(t), joka ei ole selkeä ja ymmärrettävä: [Taustamuistion tietoryhmittely suhteessa asetustekstiin, kun tekstissä käytetään eri termejä ja lisärajoituksia. Sanaa palvelu käytetään tekstissä ehkä kahdessa eri merkityksessä: uusi luokitus ja käyttäjän antama palvelu. Työtehtäväryhmät Rajatut hoidolliset työtehtävät ja Hoidon tukipalvelut eivät ole selkeitä.]

Perustelut, miksi ei ole ymmärrettävä

Testissä esiintyy tietoryhmittelyn seuraavanlaisia tarkennuksia, joita ei ole mainittu perustelun luokituksessa:

- Kaikki potilastiedot: Lienee ymmärrettävä käsite, vaikka kaikkia ei sisälly esitettyyn listaan tietoryhmittä. Mihin tarvitaan luokkaa asiakirjamuodossa olevat potilastiedot? "Kaikki" sisältyy myös tietoja, joita ei ole viety vielä asiakirjamuotoon.
- Tietoryhmää Potilasyhteenvedon keskeiset terveystiedot pilkotaan tekstissä seuraavilla vaihtoehdoilla: kriittiset riskitiedot, diagnoosit, rokotukset, lääkitys, riskitietojen allergiset reaktiot, laboratoriotulokset ja fysiologiset mittaukset, kriittiset riskitiedot siltä osin kuin työtehtävässä välttämätöntä, diagnoosit ja toimintakykyyn liittyvät tiedot siltä osin kuin työtehtävässä välttämätöntä. Pitäisikö näiden olla omia tietoryhmiään, jos rajoituksia halutaan näin tehdä.
- Mitä tarkoittaa 'Tiettyä ammattiryhmää, erikoisalaa ja palvelua koskevat potilastiedot'. Viittaako tämä jotenkin hoitokertomukseen tai yleisemmin ilmaistuna palvelutapahtuman sisäisiin yksityiskohtaisiin merkintöihin.
- Ja mihin joukkoon kuuluvat reseptitiedot ja toisaalta todistukset ja lausunnot?

Eräät tietoon kohdistuvista rajoituksista ovat epäselviä tai vaikuttavat päällekkäisiltä. 1. Rajaus ammattiryhmä on turha, päällekkäinen työtehtäväkuvausten kanssa. 2. Toisissa rajataan organisaatioon ja omaan palveluun, mutta sitten yhdessä on nimenomaisesti sanottu eri organisaatioissa, mutta toisissa ei ole mitään mainintaa suuntaan eikä toiseen. Vaikea arvata, mitä

silloin tarkoitetaan.3. Rajausta erikoisala jää epäselväksi. Sitä rajausta käytetään ryhmissä, joissa näyttäisi tarkoittava potilaan erikoisalaa eikä ammattihenkilön erikoisalaa. Onko tämäkään rajausta tarpeellinen? Valvira ei julkaise potilastietojärjestelmille koulutusluokittelua nykyään muista kuin lääkäreistä, vaikka erikoisaloja on myös hoitohenkilökunnalla. Eikö palvelu riitä myös kattamaan ne rajaustilanteet, joissa nyt on mainittu myös erikoisala. Esim. lääkäri, joka toimii jossain yksittäispalvelussa, joka ei mene luokkaan esim. vastaanotto tai sairaala

Mitä viitataan rajaustekijänä oma palvelu? Viittaako se todella tähän uuteen palveluluokitukseen vai johonkin muuhun luokitukseen, mihin?

Rajatut hoidolliset työtehtävät jakautuvat viiteen eri alaryhmään tekstien mukaan. Toivottavasti nämä kaikki viisi ilmenevät tulevassa koodistossa omina riveinään.

Hoidon tukipalvelut pitäisi jakaa kahteen osaan.

Muutosehdotus em. osion parantamiseksi tai muu kommentti

Tietojen käyttöoikeuksien hallinnan kokonaisuus olisi hyvä kuvata, jotta siinä vastuut ja roolit olisivat ymmärrettävissä samalla tavalla.

Poistetaan tekstistä rajaukset ammattiryhmä ja erikoisala.

Selvennetään termin palvelu merkitys, kun sitä käytetään rajaustekijänä.

Jaetaan rajatut hoidolliset työtehtävät alaryhmiin.

Jaetaan hoidon tukipalvelut kahtia, joista laajempaan ryhmään kuuluisivat laaja-alaista hoidon ja asiakirjojen järjestelyä ja logistiikkaa hoitavat osastosihteerit ja vastaavat sekä sosiaalihoitajat.

Lisätään johonkin tekstinkäsittelijät, joiden tiedonsaantioikeus perustuu toimeksiannossa määriteltyyn tekstinkäsittelytehtävään, minkä takia pitää päästä asiakastietoihin tehtävän vaatimalla tavalla.

Tehdään ammattiryhmien luokitus. Tehdään tehtäväkuva luokitus.

b. Onko asetuksessa esitetty käyttöoikeuksien perusteet toteutettavissa käytössänne olevaan tietojärjestelmään?

Kyllä

Muutosehdotus tai muu kommentti

Vastaamista haastaa, että kysytäänkö tässä kyvykkyyttä 1. tunnistaa/tuottaa tieto käyttäjän työtehtäväryhmä vai 2. lisäksi toteuttaa maksimitiedon implisiittinen rajaaminen käyttäjälle?

Koska UNA Ytimen tietoja hyödyntää nyt vain laajojen käyttöoikeuksien ammattiryhmät, Ytimen nykyrakenteet ja toiminnallisuudet ovat sovitettavissa pienin, lähinnä stilistisin muutoksin käyttöoikeusasetuksen vaatimuksiin

piteemmällä tähtäimellä, UNA Ytimen kaltaisen tietojen integraatio- ja hallintapalveluiden näkökulmasta, minimikontekstissa kirjautumisjärjestelmästä välitettävää tietosisältöä pitäisi laajentaa ainakin seuraavilta osin:

Kohdan 1 kyvykkyys vaatisi, että hyödyntävä järjestelmä osaa välittää tiedon käyttäjän työtehtävuokasta

Kyvykkyys 2 kyvykkyys vaatisi, että hyödyntävä järjestelmä osaa välittää tiedon käyttäjälle sallituista näkymistä ja erillisvahvistuksella suojattavista näkymistä sekä käyttäjän kirjautumisyksikön palvelusta.

c. Onko asetuksessa esitetty käyttöoikeuksien perusteet riittävät kattavat, jotta niiden perusteella voidaan antaa käyttöoikeudet kaikille asiakastietoja käsitteleville henkilöille?

Ei. Osio, joka ei ole selkeä ja ymmärrettävä: [osastosihteeri, tekstinkäsittelijä, sosiaalityöntekijä, osastofarmaseutti (tarvitsee tietoa myös lääkeaineallergioista ja reaktioista sekä hoito- ja palvelusuunnitelmasta).]

Perustelut, miksi ei ole ymmärrettävä

Mainittuja työnkuvia ei pysty yhdistämään työnkuvien / palveluiden yhdistelmään

Muutosehdotus tai muu kommentti

Ryhmiä (tai alaryhmiä) tulee erottaa lisää.

d. Kuinka suuren osan työntekijöistä kohdalla käyttöoikeuksien laajuus muuttuu asetuksen myötä?

-

e. Miten asetusluonnoksen mukaiset käyttöoikeudet muuttaisivat ammattihenkilöiden työtä?

- ☐ osastofarmaseutin työ muuttuisi mahdottomaksi
- ☐ sairaalafysioterapeutin ja vastaavissa rajatuissa työtehtävissä toimivien työ rajautuisi mekaaniseksi työksi, jossa omaa arviointikykyä ei enää tarvittaisi (kun ei ole tietoa)
- ☐ sairaalan sosiaalityöllä ei olisi enää edellytyksiä

a. kustannukset euroina

-

b. työmäärä (htkk)

1 htkk sisältäen usean eri henkilöiden työpanoksen muutosmäärittelystä toteutuksen kautta ohjeistuksen uusimiseen.

c. muutosten toimeenpanon edellyttämä aika kuukausina

Loogisella tasolla voidaan edetä nykyratkaisulla. Käsitteiden ajantasaistaminen voidaan saada päätökseen huhtikuuhun 2022 mennessä.

d. tietojärjestelmämuutokset

-

Jos kyllä, kerro tarkemmin minkälaisia muutoksia

Käyttöoikeusroolit mapataan asetuksen työtehtäviin. Käyttöoikeusrooleista sosiaalihuollon laaja-alainen työtehtävä edellyttää tarkennusta terveydenhuollon tietoryhmien käyttöoikeuteen.

Osa 2. Käyttöoikeudet terveydenhuollossa

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus kaikkiin asiakastietoihin?

Mainittujen lisäksi tulee huomioida

- Lasten oikeuspsykiatria
- Sosiaalipediatriiset palvelut
- Patologia, sekä kuolin syyn arvioinnin avaukset että näytteiden lausuminen (muiden kuin joukkoseulontanäytteiden tutkiminen). Lääkäreitähän nämä ovat, mutta eivät taida osua otsikoiden vastaanottopalvelu tai sairaalapalvelu alle ihan luontevasti ilman lisättyä tekstiä.

Onko laaja-alainen työtehtävä tunnistettavissa pykälässä mainituissa palveluissa?

On, mutta lisäksi palvelussa "Diagnostiset sekä hoidolliset tutkimus- ja toimenpidepalvelut (röntgen-, laboratorio- ja silmätutkimukset)" on laaja-alaista käyttöä.

Mahdetaanko anestesiapalvelut, joka toimii toimenpidepalveluissa olla huomioitu?

Kuvantaminen on diagnostiikkaa - kuitenkin lausunnon antajalla tulee olla tarvittaessa pääsy laajasti dokumentteihin.

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?

Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

Mahdollisesti, mikäli tietoryhmittely täsmentyisi.

Mitä tarkoitetaan termillä asiakirjamuodossa olevat potilastiedot? Halutaanko käsitteellä esim. rajata pois keskeneräiset merkinnät?

Onko joku tietoryhmistä päivittäismerkintöjä (hoitokertomus) tarkoittava tietoryhmä?

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Tämä ryhmä sisältää useita alaryhmiä, ja hahmotus on haastavaa. Jos jaettaisiin selkeästi tekstissä ilmeneviin alaryhmiin, olisi helpompi soveltaa ja ymmärtää yhtenevästi.

Onko rajattu hoidollinen työtehtävä tunnistettavissa pykälässä mainituissa palveluissa?

On.

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?

Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

Ei vastaa. Tiedon rajaukset tällä tavalla aiheuttavat riskin potilasturvallisuudelle. Esim. fysioterapeutin tulee olla mahdollista tarvittaessa, esim. erillisvahvistuksen kautta, päästä myös sellaisiin asiakastietoihin, jotka nyt näytetään rajaavan pois.

Ehdotus: Muutetaan tietoryhmä ' tiettyä ammattiryhmää, erikoisalaa ja palvelua koskevat potilastiedot' muotoon 'ammattihenkilön palvelun toteuttamisen kannalta välttämättömät potilastiedot'. Tällöin käytännön rajausta voitaisiin toteuttaa erillisvahvistuksen vaatimisella muissa kuin ilmiselvien näkymien osalta.

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

-

Onko hoidon tuen työtehtävä tunnistettavissa pykälässä mainituissa palveluissa?

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?

Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

Ei vastaa.

Reseptien uusinta-asioissa osastosihteereillä ja jopa sihteereillä tarvitaan rajattu käyttöoikeus reseptitietoihin. Myös pääsy laadittuihin todistuksiin ja lausuntoihin, joita ei näytä kuuluvan ryhmittelyyn, tulee voida käsitellä.

Hoidon tuen työtehtävissä, joihin osastosihteerit ja sosiaalityöntekijät voisivat muuten otsikon perusteella kuulua, rajausta, että saavat vain omaa ammattiryhmää, erikoisalaa, palvelua koskevat potilastiedot, estää työnteon. Mainituissa työtehtävissä tarvitaan aika laajat oikeudet.

Ryhmä pitäisi jakaa kahtia: Laaja-alaiset hoidon tukitehtävät ja Hoidon erityiset tukitehtävät.

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Sosiaalihuollossa annettavissa terveydenhuollon palveluissa.

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?

Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

Puuttuu tieto yhteenvetotiedoista, ml lääkeainereaktiot ja allergiat. Myös hoito- ja palvelusuunnitelma on aika keskeinen tieto, kun lääkehoidon ohjaustarvetta arvioidaan.

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

Kaikissa, joissa toteutetaan asiakaslaskutusta, vakuutusyhtiölaskutusta, palkkiomaksua, tilastojen oikeellisuuden arviointia. kustannuslaskentaa, tuotteistusta.

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?

Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

-

Tulisiko opiskeluhuoltoon kuuluva terveydenhuolto (koulu- ja opiskeluterveydenhuolto ja opiskeluhuollon psykologipalvelut) olla oma palvelunsa asetuksen 3 §:ssa?

Kyllä

Mitä potilastietoja opiskeluhuollossa välttämättä tarvitaan?

Hoito ja palvelusuunnitelma, Potilasyhteenveto kaikki. Oman palvelun "palvelutapahtumakohtaiset" ja Hoito- ja palvelusuunnitelmat

Missä palveluissa ja työtehtävissä välttämättä tarvitaan opiskeluhuollon potilastietoja?

Käyttöoikeus laajan oikeuden omaaville palveluissa Vastaanotto, sairaala, päihde ja mielenterveys, ensihoito- ja päivystys

Osa 3. Käyttöoikeudet sosiaalihuollossa

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

-

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?

Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

Ilmaisu on epäselvä: Mikä on hoitosuunnitelma? Jos voidaan nähdä diagnoosit ja toimenpidetiedot, tarkoittaako se vain otsikkotasoa? Laitoshoidon tiedot? Tieto sairausetuuksista?

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

-

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?

Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

-

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

-

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?

Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

-

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

-

**Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

-

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

-

**Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

-

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

-

**Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

Ei voi ottaa kantaa, koska ei ilmene, tarkoitetaanko listatuilla tiedoilla otsikkotason tietoa vai myös tarkkoja kertomustekstejä.

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

-

**Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia**

Puuttuu lausunnot ja todistukset, jotka liittyvät työkyvyttömyyteen ja yleensäkin määräaikaisen tai pysyvän etuuden hakemiseen.

Mitä tarkoittaa termi Hoitosuunnitelma tässä?

Mitä sosiaalihuollon asiakastietoja kuraattoripalvelussa välttämättä tarvitaan?

-

Missä palveluissa ja työtehtävissä välttämättä tarvitaan kuraattoripalvelun asiakastietoja?

-

Osa 4. Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon muissa tehtävissä

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

-

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

-

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

-

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

-

Missä palveluissa olisi välttämätöntä olla käyttöoikeus pykälän mukaisiin asiakastietoihin?

-

Vastaako käyttöoikeuksien laajuus kyseisissä työtehtävissä välttämättä tarvittavia tietoja?
Jos ei, perustelut ja esitä parannusehdotuksia

-

Osa 5. Muu palaute

Muita huomioita ja palautetta asetusluonnoksesta

Tässä asetusluonnoksen termit ovat epätasomaisia ja kokonaisuus on todella haastava ymmärtää. Monet tulkinnat aiheuttavat sen, että negatiiviset vaikutukset korostuisivat, eikä tuloksena ole odotettu selkeys ja läpinäkyvyys myös asiakkaalle.

Tarvitaan kokonaisuuden kuvausta, jotta toteutuksessa tarvittavat toimenpiteet ja vastuut olisivat selkeitä. Tässä muodossaan asetusta ei pysty tulkitsemaan yhdenmukaisesti eri tahoilla. Asetusluonnos ei ole valmis toimeenpanoon.

Asioita määritellään nyt tässä tasolla, jonka voisi korvata erillisvahvistuksen vaatimisella. Esim. ryhmässä Rajatut hoidolliset tehtävät voisi vaatia erillisvahvistuksen vaatimista monien palveluiden tietojen osalta, sen sijaan että tässä, hankalasti ja potilasturvallisuuden kanssa kokeillen, yritetään kuvata moninaisin ja monitulkintaisin termein saatavien tietojen maksimia kovin tiukasti.

Kotihoitoon (yhdistetty kotipalvelu ja kotisairaanhoido sekä niiden päivystys) sekä omaishoidon ohjaus ovat tässä hyvin vaikeasti hahmotettavissa. Pitäisikö nostaa erilliseksi kohteekseen opiskelijoiden tavoin? Sekä terveydenhuollon tekstit että sosiaalihuollon § 17 jättää asiat hyvin epäselväksi.

Kortekangas Pirkko
UNA OY